

לימוד אבות ובנים:
"נשבעתי ואקיימה"

תהילים, פרק קי"ט, פסוק ק"ו:

"נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיְמָהּ לִשְׁמֹר מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה"

מצודות דוד, שם:

"רצה לומר- כדי לזרז את עצמי נשבעתי לשמור וכו' קיימתי את השבועה."

מלבי"ם שם:

"הנה קבלתי עלי בשבועה וגם אקיים את שבועתי.."

משלי, פרק כ', פסוק ו':

"רב אדם יקרא איש חסדו, ואיש אמונים מי ימצא."

רלב"ג שם:

" לא יתכן שיקרא האדם איש אמונים אם לא בשיתמיד בזאת התכונה לעשות האמת והישר תמיד.."

צוואת יוסל רקובר:

(באחת החורבות של גטו וורשא, בין ערימות אבנים נמצאה חבוייה בתוך בקבוק קטן של בנזין, הצוואה דלהלן, כתובה בידי יהודי בשם יוסל ראקובר, בשעות האחרונות לחייו בגטו ורשא העולה בלהבות.)

"אני, יוסל ראקובר מטארנופול, מחסידיו של הרבי מגור, חוטר מגזע קדושים וצדיקים גדולים ממשפחות ראקובר ומייזלס, כותב את השורות הללו, שעה שגיטו ורשא עומד בלהבות והבית, שבו אני נמצא עכשיו, הוא אחד האחרונים שהאש עדיין לא אחזה בהם. זה מספר שעות שאש תותחים חזקה ומיוחדת מופנית נגדנו. והקירות סביב נאכלים ומתפוררים על ידי האש המאיימת.. הרבי שלי היה חוזר ומספר לי תמיד סיפור על יהודי שנמלט עם אשתו וילדו מן האינקוויזיציה הספרדית ובספינה קטנה על פני ים מגועש הגיע לאי סלעים אחד. בא הברק והרג את אשתו, באה סערה והטילה את ילדו לים. לבדו וערירי כאבן ערום ויחף, מוכה סער ונפחד רעמים וברקים בשיער מפורש וידיים לאלוקים שלוחות המשיח היהודי לילך בדרכו על אי הסלעים השומם ופנה לאלוקים כה לאמור: ריבון העולמים, נמלטתי לכאן כדי שאוכל לעבדך באין מפריע, לקיים את מצוותיך ולקדש את שמך; אך הרבה אתה עושה שאעזוב את דתי. ברם, אם עולה על ליבך כי יעלה בידך בניסיונותיך אלה להורידנו מן הדרך הישר, מודיע אני לך אלוקי ואלוקי אבותי, כי לא יעלה בידך כלל וכלל. יכול אתה לדכאני, יכול אתה לקחת מעימי את היקר לי והטוב ביותר בעולם, יכול אתה לייסרני עד מוות- אני תמיד אאמין בך. תדע נאמנה שעל כורחם של יושבי שמים יהודי אני ויהודי אהיה! ולא יועיל כל מה שהבאת ותביא עלי!- ואלה הם גם דבריי האחרונים אליך, השם, הכל עשית, כדי שלא אאמין בך, אולם מת אני כפי שחייתי- תוך אמונה סלעית בך. ישתבח שמך לעולמי עד אלוקי, - שמע ישראל! ה' אלוקינו, ה' אחד! בידך אפקיד רוחי!"

מתוך מאמר של הרב יהודה עמיטל זצ"ל

עם ישראל קיבל את התורה מסיני, על פי חז"ל, מתוך שני מניעים. האחד - "נעשה ונשמע"; השני - כפיית הר כגיגית עליהם. לכאורה, אין דבר נעלה יותר מקבלת תורה מתוך רצון ונכונות פנימית; המדרש מספר שבשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, התפעלו מלאכי מעלה ושאלו מי גילה רז זה לישראל. אך עם כל זה, קבלת תורה המבוססת אך ורק על קבלתה מרצון, ללא יסוד של כפייה, יש בה פגם. וכך כותב המהר"ל בספר "תפארת ישראל":

"אבל מה שזכרנו עליהם ההר, שלא יאמרו ישראל 'אנחנו קיבלנו התורה מעצמנו, ואם לא היינו רוצים לא היינו מקבלים התורה'. ודבר זה לא היה מעלת התורה... אין ראוי שתהיה קבלת התורה בבחירת ישראל, רק שהיה הקב"ה מחייב ומכריח אותם לקבל התורה, שאי אפשר זולת זה שלא יחזור העולם לתוהו ובוהו" (פל"ב).

למילים יש דינמיקה. המלה "מחויבות" היא מילה חדשה המעוררת אסוציאציה של כפייה, של דבר שאינו חלק מעצמנו אלא כפוי עלינו. במקורותינו המילה הבאה במקום מחויבות היא נאמנות - "נאמן אתה להחיות מתים": כביכול מחויבותו של הקב"ה היא להחיות מתים. יותר מזה - "וארא אל אברהם וכו' אני ה'", ומפרש רש"י: "נאמן ליתן שכר". שם הוי"ה מצביע על נאמנות.

לפעמים גם המונח אמונה הוא ביטוי לנאמנות - "ומקיים אמונתו לישני עפר". אמונה, בלשון חז"ל, היא אמן בו יתברך משום שהוא מקור הנאמנות. "יען לא האמנתם בי" פירושו 'לא היה לכם אמן בי'. במשלי נאמר: "ורב אדם יקרא איש חסדו ואיש אמונים מי ימצא" (כ', ד), וכותב על זה המהר"ל: "איש אמונים מי ימצא - הן שתהיה האמונה בו יתברך, הן שתהיה האמונה שהוא נאמן בכל עסקיו והנהגתו". אמונה, איפוא, מבטאת שני דברים: אמן בו יתברך ונאמנות בכל הנהגתו, ובמילים אחרות - מחויבות. לעומת הזרות שיש במילה מחויבות, המילה נאמנות מבטאת משהו שקרוב לאדם. זו מילה שלא מעוררת שום אסוציאציה לא-נעימה, מילה המבטאת דבר שאדם מתגאה בו.